

УДК 378.2 : 37.011.3-051 : 78
DOI 10.31494/2412-9208-2020-1-1-223-232

THE USE OF TECHNOLOGY OF CRITICAL THINKING DEVELOPMENT
IN THE PROFESSIONAL TRAINING OF A FUTURE MUSIC TEACHER
ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ РОЗВИТКУ КРИТИЧНОГО
МИСЛЕННЯ У ФАХОВІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТЬОГО ВЧИТЕЛЯ
МУЗИКИ

Tatyana HRINCHENKO,
Candidate of Pedagogical Sciences

Тетяна ГРИНЧЕНКО,
кандидат педагогічних наук

<https://orcid.org/0000-0001-8084-6732>

tatyana_grinchenko@ukr.net

Vinnitsa State Pedagogical
University named after Mikhail
Kotsyubinsky

Вінницький державний педагогічний
університет ім.М.Коцюбинського

✉ 32 Ostrohsky St.,
Vinnitsa, 21001

✉ вул.Острозького, 32
м.Вінниця, 21001

Original manuscript received: January 17, 2020

Revised manuscript accepted: February 11, 2020

ABSTRACT

The article analyzes scientific sources on the interpretation of the concept of "critical thinking" from the philosophy, psychology, pedagogy, and art criticism point of view. The relevance of the chosen topic is confirmed by the radicalization of changes that are currently taking place in the educational environment, and the importance of developing the critical thinking of students of NUS (New Ukrainian school). It is proved that in comparison with the wide use of technologies for developing critical thinking in teaching General education subjects, this issue is not paid enough attention in the professional training of music teachers. The world wide web contains a large number of didactic and methodological developments of practical teachers, which suggest using number of methods for developing critical thinking of students in music and art lessons. But the concept of "critical thinking of a future music teacher" has not yet received a scientific definition. The purpose of the article is to substantiate the need for the use of critical thinking development technologies in the preparation of students of musical and pedagogical institutions of education for musical and pedagogical activities in the professional training process.

The article provides examples of methods and technologies for the development of critical thinking, among which the expediency of using the method of associative search in music and pedagogical education, mandatory questions, "Basket of ideas", brainstorming, making associative bushes, writing essays, performing reflexive analysis, compiling comparative synchronistic tables, synquaines, methods for promoting the development of emotional intelligence, carefully checking the information received, searching for evidence of the value of a particular interpretation of a musical work, reviewing reviews, links to authoritative sources, and accumulating musical knowledge, expanding the artistic worldview.

The ideas of developing special technologies for the development of critical thinking of a musician teacher that will take into account the practical experience of the world educational system in combination with the specifics of music education and upbringing, are subject to further scientific analysis.

Keywords: *music teacher, critical thinking, musical and pedagogical activity, artistic worldview, information resources.*

Вступ. Проблема розвитку критичного мислення як необхідної умови та важливого ресурсу життя сучасної людини є однією з найбільш актуальних у підготовці фахівців різних галузей. Набуття цього вміння стало предметом великої кількості тренінгів, майстер-класів, презентацій, що містяться в мережі Internet. Дисципліна “Критичне мислення” є нормативною в підготовці як студентів технічних спеціалізацій, так і майбутніх учителів початкової школи, іноземної мови, математики, словесності тощо. Важливість розвитку цього феномену в школярів закріплена в Концепції НУШ.

Теоретико-методологічні засади розвитку критичного мислення закладені в працях Дж. Дьюї, Л. Елдер, Р. Енніс, Д. Клустер, А. Кроуфорд, М. Ліпман, Р. Пауль, Ж. Піаже, В. Руджиеро, Д. Халперн та інших. Групою американських учених (Дж. Стіл, Ч. Темпл, К. Мередіт, С. Вальтер) було розроблено методичну систему технології розвитку критичного мислення через читання та письмо в процесі навчання. Критичне мислення стало предметом дослідження багатьох українських науковців та педагогів (І. Бондарчук, Т. Воропай, Н. Вукіної, Н. Дементієвської, О. Марченко, О. Пометун, Л. Терлецька, С. Терно, О. Тягло, І. Сущенко, Н. Харченко, Н. Чернеги). Мережа Internet широко пропонує методики та презентації розвитку критичного мислення учнів на уроках музичного мистецтва, натомість, належного наукового обґрунтування ця проблема поки що не отримала.

Актуальність обраної теми підтверджується радикалізацією змін, що нині відбуваються в освітньому середовищі; необхідністю виховання вчителя музики як творчо і самостійно мислячої особистості, здатної до роботи з інформаційним середовищем, обробки і застосування інформації з метою власного самовдосконалення й розвитку, а також транслявання її в процесі музично-педагогічної діяльності. Суттєва обмеженість використання у фаховій підготовці вчителя музики технологій розвитку його критичного мислення та велика кількість дидактично-методичних розробок розвитку цього феномену, здійснених педагогами-практиками (С. Борщ, О. Мамошина, О. Ткаченко, Ю. Шпичка та ін.), спричинює виникнення деяких суперечностей між нинішнім змістом та завданнями мистецької педагогіки і професійною підготовкою студентів музично-педагогічних спеціальностей. Це зумовило вибір теми нашої статті, визначило її **мету** як обґрунтування необхідності застосування технологій розвитку критичного мислення в підготовці майбутнього вчителя музики до музично-педагогічної діяльності. Головними **завданнями** статті є здійснення аналізу теоретико-методичних даних із зазначеної проблематики, дослідження прогресивних технологій та методики розвитку критичного мислення особистості, спроба їх адаптування у фаховій підготовці педагогів-музикантів.

Методи та методики дослідження У дослідженні були використані такі теоретичні методи, як аналіз, систематизація та узагальнення даних з метою виявлення позитивного досвіду, що може бути використаним для вдосконалення освітнього процесу студентів музично-педагогічних спеціальностей.

Результати та дискусії. Словосполучення “критичне мислення”

активно ввійшло в науковий обіг у 70-х роках ХХ століття, та, як зазначає І.Горохова, дослідники цього поняття знаходять його коріння ще в працях Платона, Аристотеля, Фоми Аквінського, Б. Рассела, К. Поппера та інших. У філософії його трактують як “уміння логічно мислити та аргументувати, аналітично дискутувати та правильно висловлювати думку” (Горохова, 2019: 234).

У психології критичне мислення не пов'язується з критикою, що несе в собі негативні судження. Д. Халперн визначає цей феномен як уміння швидко орієнтуватися в постійно зростаючому інформаційному потоці, знаходити необхідну для себе інформацію і використовувати її за власними потребами. Психолог зазначає, що критичне мислення є творчим процесом, його розвиток корелюється з ідеями розвивального навчання, “мисленням про своє мислення”. Цей феномен є явищем часу та результатом саморефлексії. У дослідженнях Д. Халперн йдеться про негативність маніпулятивного впливу могутніх медіаресурсів та важливість у порятунку від них, наявності в особистості вміння мислити критично, розуміти як власні думки і почуття, так думки й почуття інших особистостей; оцінювати ситуацію свідомо; на основі раніше набутих знань створювати нові: “ми спираємося на знання, створені кимось, щоб створювати нові” (Халперн, 2000: 8). Важливим є твердження дослідниці про те, що критичне мислення має здатність до розвитку, оскільки не є вродженою якістю.

Серед визнаних науковцями основних ознак критичного мислення вагомими для нашого дослідження є: схильність до виокремлення та аналізування різних життєвих ситуацій; уміння порівнювати, оцінювати та знаходити способи розв'язання поставлених завдань; уміння приймати самостійні рішення та прогнозувати їхні наслідки; уміння збирати інформацію з різних джерел, аналізувати її достовірність та важливість у розв'язанні поставлених завдань; уміння на основі уважного і вдумливого ставлення до чужої думки, аргументовано доводити свою точку зору; розпізнавати суперечливі дані, судження, аргументи, виявляти і виправляти помилки в чужих розмірковуваннях та визнавати їх у своїх. Головними характеристиками критичного мислення є цілеспрямованість, самостійність, об'гуртованість, гнучкість і відповідальність (Хачумян, 2005).

Динамічність розвитку суспільства, його технологічний прогрес та прагнення до полікультурності вимагає від людини швидкісної адаптації, вміння розв'язувати нестандартні завдання, на основі старих знань народжувати нові. За таких обставин необхідність розвитку критичного мислення в майбутніх педагогів є беззаперечною. У сучасній педагогічній освіті увага акцентується на необхідності розвитку критичного мислення учнів та його застосуванні в аналізі та відборі інформації, отриманої з мережі Інтернет. На думку Н. Дементівської, учні мають навчатися критично аналізувати дані, розміщені у всесвітній мережі, оскільки, окрім підручника і вчителя, вона є могутнім джерелом отримання і поширення знань: вчителі й учні створюють власні веб-сторінки, яким мають довіряти інші та використовувати їх у своїй діяльності (Дементівська, 2008). Як зазначає Н. Харченко, розвиток критичного мислення сприяє набуттю таких умінь, як

аналіз та оцінка достовірності інформації, “оцінювати свої думки та сторонні впливи на них, виявляти в них сильні та слабкі аспекти, зважено розглядати різноманітні підходи до проблеми, щоб приймати обґрунтовані рішення щодо неї; формулювати самостійні судження й будувати переконливу аргументацію; здійснювати рефлексію та коригування власної діяльності” (Харченко, 2016: 283). С.Мусяйчук вважає, що розвиток критичного мислення пов’язаний з формуванням навичок вищого порядку, засвоєнням когнітивних стратегій обробки інформації з різних джерел. Дослідниця зупиняється на особливостях реалізації технології розвитку критичного мислення учнів у процесі навчання іноземної мови і доводить, що метою вивчення цієї дисципліни є насамперед формування комунікативних умінь, що “якісна комунікація виступає результатом розвиненості вміння мислити критично” (Мусяйчук, 2015:64). Саме тому, на нашу думку, наявність у педагога-музиканта навичок критичного мислення дозволяє значно поглиблювати процес художнього спілкування “з мистецькими творами, яке здійснюється за участю таких процесів, як сприйняття, уява, мислення, розуміння, рефлексія, інтерпретація” (Грінченко, 2016).

Мисленеві процеси є витоком пізнання і здатністю особистості творчо, аналітично й конструктивно розвивати і вдосконалювати власні думки. Вимогами нашого часу є напрацювання вмінь мислити критично, логічно, аргументовано й діалогічно. Інтелектуальність і освіченість учителя музичного мистецтва, що ототожнюється з наявністю в нього належної кількості мистецьких знань, нині є недостатніми у боротьбі з експансією низьковартісних викидів медіаресурсів. У пошуках шляхів наслідування чи творення власної інтерпретації від педагога-музиканта вимагається не лише вміння аналітичного переосмислення отриманої інформації, а й практичне застосування знань у з’ясуванні відповідності того чи іншого продукту загальноприйнятим еталонам і стандартам.

У музичному виконавстві роль критичного мислення є основоположною, оскільки сутність цього процесу полягає в реалізації таких дій: виконання, слуховий контроль, самооцінка. Окрім того, будь-яке виконання музичного твору впливає на слухачів, викликає в них особисті враження, судження, оцінку, критичну думку. На думку А. Сохор, критика є посередником між творчістю і сприйняттям, зворотнім зв’язком, без якого музична культура взагалі не може існувати (Сохор, 1975: 5). Досягнення студентами успіхів у процесі навчання нерідко супроводжується появою в них невпевненості в своїх силах, сумнівом щодо правильності обраних дій. Такі випадки вимагають від викладачів фахових дисциплін спонування майбутніх учителів музики до критичного осмислення подібних ситуацій, оскільки цей процес передбачає максимально вимогливе ставлення до навчальної діяльності. Рушійною має стати постановка запитання самому собі: а чи все я зробив для того, щоб виконати поставлені завдання? Отримання відповіді на таке запитання в перспективі сприяє досягненню омріяних успіхів.

Загалом, сутність музичної педагогіки полягає в оцінюванні, висловлюванні критичних думок, вихованні в студентів умінь мислити

самостійно та самокритично ставитися до своїх дій. Критика з боку викладача має нести в собі як строгість, так і доброзичливість, сприяти довірливості стосунків викладач-студент. Лише у такий спосіб ці стосунки будуть містити в собі елементи співтворчості, відчуття важливості особистої участі у творенні музичного мистецтва.

Аналітично-слуховий контроль з боку викладача вищої школи, його критичне мислення є запорукою ефективності всього процесу музичного навчання, шляхом досягнення професійної майстерності студентів. Окрім того, вибірковість і критичне ставлення до творчості як відомих, так і невідомих виконавців музики різних стилів, що транслюється із сучасних медіа, є необхідною складовою музичної культури викладачів музики і школярів. Безмежність ефірного транслювання музики, сучасні вимоги до музичної освіти, пов'язані зі збільшенням об'єму навчального матеріалу, вимагають виховання аналітичних навичок та формування критичного мислення вже на ранніх етапах навчання. Такий підхід прогнозує ефективність подальшого освітнього процесу, розвиток в учнів умінь свідомо оцінювати результати власної музичної діяльності і музичне мистецтво загалом. Саме тому у фаховій підготовці майбутнього вчителя музики важливо враховувати, що критичність мислення має застосовуватись у виконавській і педагогічній практиці.

На етапі навчання складовою фахової підготовки майбутніх вчителів музики є розвиток їхнього науково-дослідного потенціалу. Написання наукових статей, підготовка до захисту дипломних робіт є неможливою без застосування критичного мислення, а саме: перевірки достовірності інформації, здійснення музично-історичних та мистецтвознавчих екскурсів, порівняльних характеристик тощо.

Критичне мислення педагога музиканта є його інтегративною здатністю, що відіграє ключову роль у пізнанні й здійсненні музично-педагогічної діяльності, пошуку шляхів її вдосконалення. У процесі особистого музично-педагогічного становлення вчителю музики необхідно навчатися критично аналізувати й оцінювати свою педагогічну, творчу та особистісну позиції, постійно здійснювати вимір власного знанневого потенціалу і таких необхідних педагогічних якостей, як вимогливість, справедливість, організованість, чуйність, ввічливість, доброту тощо. У такому контексті варто здійснювати рефлексивну оцінку досвіду особистого музичного навчання, аналізувати поведінкові особливості, рівень мистецьких знань та методик організації навчального процесу свого вчителя музики. Таку рефлексивну діяльність варто здійснювати з метою вдосконалення власної музично-педагогічної, недопущення в ній тих методів і дій, які не сприймалися в дитинстві, вважалися негативними і не сприяли результативності навчання. Варто також пам'ятати, що хороший учитель – це той, у кого учні бажають навчатися, який ніколи не вдається до публічних принижень, несправедливості. У такому контексті критичне мислення визначає ефективність соціальної адаптації особистості, є регулятором її діяльності і поведінки.

Розвиток критичного мислення майбутнього вчителя музики

вимагає застосування конкретних дій, методів та технологій навчання. Особливістю такого впровадження, на нашу думку, має бути першочергове їх випробування на собі, постійний розвиток здатності спостерігати за власним мисленням. У такий спосіб відбувається перевірка доцільності застосування тієї чи іншої методики, її ефективності у вирішенні педагогічних задач, поєднання теоретичної та практичної складових музично-педагогічної діяльності. Однією із прогресивних є технологія “Розвиток критичного мислення через читання і письмо”, яка вже згадувалась нами вище. Головною її метою є навчання людей утілювати ідеї концентрації уваги на тих “надпредметних” вміннях, які необхідні кожній людині, застосовування таких переваг критичного мислення, як творчість, аналітизм, конструктивізм.

У підготовці педагога-музиканта доцільним є застосування досвіду вчителів-практиків, які розробляють заняття, тренінги з розвитку критичного мислення, проводять різноманітні майстер-класи. Спробуємо проаналізувати деякі технології розвитку критичного мислення та з’ясувати доцільність їхнього використання у фаховій підготовці майбутнього вчителя музики.

Оскільки дисципліна “Критичне мислення” не передбачена навчальними планами музично-педагогічних відділень, варто проводити індивідуальні чи групові заняття із використанням методів розвитку цього феномену, що позитивно заявили про себе у інших галузях педагогічної освіти. Такі заняття мають розпочинатися зі вступної частини, в якій активізується й мотивується навчання студентів. Потрібно визначити ключові слова згідно з темою, наприклад: біографія композитора, характеристика творчості, аплікатура, педалізація, художній образ тощо. Із пропонує С. Мусійчук методів варто застосовувати метод асоціацій, “Кошик ідей”, мозковий штурм, укладання асоціативних куштів, метод правильних і неправильних тверджень, сплутані логічні ланцюжки, вільне письмо (Мусійчук, 2015).

Вступна бесіда зі студентом перед безпосереднім виконанням програмних творів у контексті розвитку критичного мислення має максимально сконцентрувати увагу студента на виконанні поставлених завдань; загалом буде доцільним порівняння дій студента з процесором комп’ютера, який запрограмований на виконання швидких і безпомилкових дій. Застосування методу “Мозковий штурм” з майбутніми педагогами-музикантами доцільне в проведенні занять різноманітних наукових груп та студентських гуртків, де індивідуально чи в парах студенти мають характеризувати творчість того чи іншого композитора, почергово повідомляти відомі факти його біографії, характерні ознаки його композиторського стилю. Метою методу “Кошик ідей” є збирання фактів, думок, проблем, понять, що стосуються теми музичного заняття. На нашу думку, варто систематизувати інформацію за допомогою графіки, різноманітних кластерів, асоціативних куштів, синхронних таблиць вивчення різних мистецьких епох, заповнення таблиці “З-Х-Д” (Знаємо – Хочемо дізнатися – Дізналися). Такі таблиці пропонується

заповнювати впродовж усього уроку, у них має виокремлюватися вже відома інформація з теми; питання, які хотілося б з'ясувати, та оцінка власної пізнавальної діяльності. У вигляді написання короткого есе про твір, що вивчається, можна застосовувати метод писемного мовлення з критичним осмисленням власних думок у формі роздумів.

На етапі конструювання та осмислення нових знань пошукова діяльність студентів має стимулюватися за допомогою застосування методу складання порівняльних таблиць, зіставлення мистецьких явищ, наприклад, музичних творів з іншими видами мистецтва. Заключний етап уроку – підсумковий – передбачає узагальнення та систематизацію отриманих знань. Відповідно до технології на цьому етапі осмислюється засвоєне, відбувається рефлексивна оцінка особистих результатів, що є провідною рисою особистості.

Розвиток інформаційних технологій, вплив медіаресурсів на свідомість дитини вимагає від учителя музики вміння професійного пошуку та відбору необхідної інформації, здатності до її аналізу, оцінювання та застосування. У такому контексті основними методами розвитку критичного мислення студентів музично-педагогічних спеціальностей є: обов'язкова постановка питання, несприймання інформації без її ретельної перевірки; пошук доказів цінності того чи іншого виконання музичних творів, ознайомлення з відгуками, посиланнями на авторитетні джерела; накопичення музичних знань, розширення мистецького світогляду; обговорення того чи іншого виступу (живого звуку чи медійного джерела) з викладачем, одногрупниками; вміння аргументувати власну думку; вміння розрізняти факти від думок; вміння ставити запитання; вирізняти проблеми, розставляти пріоритети.

Надважливу роль у розвитку критичного мислення майбутнього вчителя музики відіграє сприяння розвитку його емоційного інтелекту. У студентів, які мають схильність до поетизації навколишнього середовища, варто розвивати вміння викладати свої емоції у вигляді синквейнів – п'яти віршованих рядків, у яких у сконцентрованій формі має міститися максимальна кількість інформації. За правилами перший рядок має містити іменник, що відображає тему синквейна; другий – два прикметники, що характеризують основну думку; третій – три слова (дієслова), що описують дію в межах теми; четвертий – фраза із декількох слів (афоризм, крилатий вираз в контексті теми); п'ятий – словосполучення або слово-резюме, яке виражає сутність теми, дає її нову інтерпретацію або є виражає особисте ставлення автора до теми.

Наприклад: музика
стрімка ніжна
бентежиш раниш втішаєш
без тебе життя – помилка
будь завжди поруч.
Або ж: Моцарт
божественний неосяжний
підносиш вражаєш лікуєш

ти – правда на землі
звучи в мені.

У складанні синквейнів студенти навчаються реалізовувати свої інтелектуальні та художньо-творчі здібності, яскраво виражати емоційне забарвлення музики того чи іншого композитора або твору, поєднувати три основні складові системи музичної освіти: інформаційну, діяльнісну, особистісно-орієнтовану. Вміння студентів створювати синквейни дозволить у майбутньому застосовувати їх у музично-педагогічній діяльності, акцентувати увагу учнів на змісті, характерних особливостях матеріалу; навчати їх застосовувати отримані знання для вирішення нових завдань, бути гнучкими в отриманні та застосуванні знань.

Висновки. Сучасний музичний світ є динамічною системою, яка постійно знаходиться в стані розвитку і вдосконалення. Успішність учителя музики як основного творця цього виду мистецтва, у такій системі залежить від його прагнень до розвитку й удосконалення. Без володіння навичками критичного мислення досягнення самореалізації, розвитку й удосконалення в сучасному світі є неможливим. Учитель музики з добре розвинутим умінням мислити критично завжди піднімає актуальні питання в галузі музично-педагогічної освіти, вміє їх ясно і чітко формулювати, робити аргументовані висновки щодо виконавства та інших аспектів музичної педагогіки, здатний до грамотного й компетентного ведення дискусії, виявляє бажання й готовність до здійснення науково-дослідної роботи, вміє раціонально використовувати свій час і з повагою ставиться до часу інших, завжди є цікавим співрозмовником, уміє ефективно працювати з джерелами інформації і навчати цьому своїх учнів. Окрім того, він здатний проводити швидкий і точний аналіз проблем, виявляти причини їх виникнення, прогнозувати і виправляти їх наслідки, приймати правильні рішення.

Таким чином, ми дійшли висновку, що розвиток критичного мислення майбутнього вчителя музики є однією із актуальних проблем сучасної музичної педагогіки, вирішення якої вимагає вдосконалення дидактики та технологій вищої музичної освіти, застосування у фаховій підготовці студентів музично-педагогічних спеціальностей досвіду розвитку цього феномену, запозиченого в суміжних галузях педагогіки. Розробка спеціальних технологій формування критичного мислення педагога-музиканта має враховувати практичний досвід світової освітньої системи в поєднанні зі специфікою музичної освіти і виховання.

Література

1. Горохова І.В. Значущість критичного мислення для сучасних суспільства та освіти / І.Горохова // Вісник ХНПУ імені Г.С. Сковороди "Філософія". – Харків, 2019. – №42.- 226 -240 с.
2. Грінченко Т.Д. Художнє спілкування як головний чинник формування мистецького досвіду майбутніх учителів музики / Т.Грінченко // Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія : Педагогіка і психологія. – 2016. – Вип. 47. – С. 49-53.
3. Дементівська Н. П. Стратегії розвитку навичок критичного мислення учнів при оцінюванні ресурсів Інтернету [Електронний Ресурс] / Н.Дементівська // Програма спецкурсу підвищення кваліфікації викладачів системи після-дипломної

педагогічної освіти. – 2008. – Режим доступу: <http://www.scribd.com/doc/33487253>.

4. Мусійчук С. Розвиток критичного мислення студентів при вивченні іноземної літератури / С.Мусійчук // Актуальні проблеми педагогіки, психології та професійної освіти. – т.2, №2. – 2015. – С. 63-67.

5. Сохор А. Общие вопросы музыкальной критики / А.Сохор // Критика и музыкознание. – М.-Л., 1975. – С.5.

6. Халперн Д. Психология критического мышления / Д. Халперн; пер. с англ. Н.Мальгиной, С. Рысева, Л. Царук. – СПб: Питер, 2000. – 512 с.

7. Харченко Н. Критичне мислення як характеристика сучасної особистості підлітка / Н. В. Харченко // Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді. – 2016. – Вип. 20(2). – С. 276-286.

8. Хачумян Т. І. Формування критичного мислення студентів вищих навчальних закладів засобами інформаційних технологій : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.09 / Т.Хачумян. – Харківський національний педагогічний ун-т ім.Г.С. Сковороди. – Х., 2005.

References

1. Goroxova, I., (2019). Znachushhist' kry'ty'chnogo my'slennya dlya suchasny'x suspil'stva ta osvity' / [The importance of critical thinking for today's society and education], Visnyk XNPU imeni G.S.Skovorody "Filosofiya". – Bulletin of KhNPU named after G.S. Skovorody – №42.- 226 – 240. [in Ukrainian].

2. Hrinchenko, T. (2016) Khudozhnye spilkuvannya yak holovnyy chynnyk formuvannya mystets'koho dosvidu maybutnikh uchyteliv muzyky / [Artistic communication as a major factor in shaping the artistic experience of future music teachers], Pedagogika i psykholohiya. – Pedagogy and Psychology. – Vinnitsa: №47. – P.49-53. [in Ukrainian].

3. Dementievskaya, N. (2008). Strategiyyi rozvy'tku navy'chok kry'ty'chnogo my'slennya uchniv pry' ocinyuvanni resursiv Internetu [Strategies for developing students' critical thinking skills in assessing Internet resources], Programa speczkursu pidvy'shennya kvalifikatsiyi vy'kladachiv sy'stemy' pislya-dy'plomnoyi pedagogichnoyi osvity'. – The program of the special training course for teachers of post-diploma pedagogical education. – Retrieved from: <http://www.scribd.com/doc/33487253>. [in Ukrainian].

4. Musiychuk, S. (2015). Rozvy'tok kry'ty'chnogo my'slennya studentiv pry' vy'vchenni inozemnoyi literatury` [Development of students' critical thinking in studying foreign literature], Actual problems of pedagogy, psychology and vocational education. – 2 (2). – 63-67. [in Ukrainian].

5. Sohor, A. (1975). Obshhy'e voprosy muzykal'noj kry'ty'ky' [General questions of music criticism]. Critique and musicology. – М.-Л.- P.5. [in Russian].

6. Halpern, D. (2000). Psy'xology'ya kry'ty'cheskogo myshleny'ya [Psychology of critical thinking] / trans. with English. N.Malgin, S.Riseva, L.Tsaruk. – St. Petersburg: Peter, – 512. [in Russian].

7. Kharchenko, N. (2016). Kry'ty'chne my'slennya yak karaktery'sty'ka suchasnoyi osoby'stosti pidlitka [Critical thinking as a characteristic of the modern personality of a teenager] // Theoretical and methodical problems of education of children and student youth. – VIP. 20 (2). – 276-286. [in Ukrainian].

8. Khachumyan, T. (2005). Formuvannya kry'ty'chnogo my'slennya studentiv vy'shny'x navchal'ny'x zakladiv zasobamy` informatsiy'x tehnologij [Formation of critical thinking of students of higher educational institutions by means of information technologies: dissertation. ... Cand. ped. Sciences: 13.00.09] – Kharkiv: National Pedagogical University named after G.S. Skovoroda. [in Ukrainian].

АНОТАЦІЯ

У статті проаналізовано наукові джерела щодо трактування поняття “критичне мислення” з точки зору філософії, психології, педагогіки, мистецтвознавства. Актуальність обраної теми підтверджується радикалізацією змін, що нині відбуваються в освітньому середовищі, закріпленням важливості розвитку критичного мислення школярів у Концепції НУШ. Доведено, що в порівнянні з широким використанням технологій розвитку критичного мислення у викладанні загальноосвітніх дисциплін у фаховій підготовці вчителів музики цьому питанню уваги приділяється недостатньо. У всесвітній мережі міститься велика кількість дидактично-методичних розробок учителів-практиків, у яких пропонується застосування низки методів розвитку критичного мислення школярів на уроках музики і мистецтва. Натомість, поняття “критичне мислення майбутнього вчителя музики” нині не отримало наукового визначення. Метою статті є обґрунтування необхідності застосування технологій розвитку критичного мислення в підготовці студентів музично-педагогічних закладів освіти до музично-педагогічної діяльності в процесі фахової підготовки.

У статті наведено приклади методик і технологій розвитку критичного мислення, серед яких доведено доцільність використання в музично-педагогічній освіті методу асоціативного пошуку, обов'язкової постановки питань, “Кошика ідей”, мозкового штурму, укладання асоціативних куців, написання есе, здійснення рефлексивного аналізу, складання порівняльних синхронних таблиць, синквейніє, методів сприяння розвитку емоційного інтелекту, ретельної перевірки отриманої інформації, пошуку доказів цінності тієї чи іншої інтерпретації музичного твору, ознайомлення з відеуказами, посиланнями на авторитетні джерела, накопичення музичних знань, розширення мистецького світогляду.

Подальшому науковому аналізу підлягають ідеї розробки спеціальних технологій розвитку критичного мислення педагога музиканта, у яких будуть ураховані практичний досвід світової освітньої системи в поєднанні зі специфікою музичної освіти і виховання.

Ключові слова: вчитель музики, критичне мислення, музично-педагогічна діяльність, мистецький світогляд, інформаційні ресурси.